

911

UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

z dnia 12 września 2011 r.

w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników okręgowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r.

Na podstawie art. 161 § 1 i art. 173 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.¹⁾) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczące wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników

wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników okręgowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r., stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 26, poz. 134, Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588, Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881, Nr 149, poz. 889 i Nr 171, poz. 1016.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej:
wz. *K. Czaplicki*

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej
z dnia 12 września 2011 r. (poz. 911)

**WYTYCZNE DLA OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH, DOTYCZĄCE WYKONYWANIA ZADAŃ
ZWIĄZANYCH Z USTALANIEM WYNIKÓW GŁOSOWANIA I WYNIKÓW WYBORÓW ORAZ TRYBU I ZASAD
POWOŁYWANIA PEŁNOMOCNIKÓW OKRĘGOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH W WYBORACH DO SEJMU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I DO SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,
ZARZĄDZONYCH NA DZIEŃ 9 PAŹDZIERNIKA 2011 r.**

1. Zadania przed dniem głosowania i w czasie głosowania

Okręgowa komisja wyborcza powinna ustalić szczegółowy plan prac wykonywanych w dniu poprzedzającym dzień głosowania i w dniu głosowania oraz zasady współdziałania z komisjami obwodowymi, z wójtami (burmistrzami i prezydentami miast) oraz z właściwym wojewodą i służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i ład publiczny. W szczególności należy uwzględnić ewentualną potrzebę pilnego wydrukowania i dostarczenia do obwodów głosowania obwieszczeń informujących o zmianach na liście kandydatów, ustalić dyżury w gminach, telefony i faksy kontaktowe, zapewnić środki transportu, zastępcze źródła oświetlenia siedzib komisji wyborczych, a także źródła dopływu energii elektrycznej, zwłaszcza w siedzibie okręgowej komisji wyborczej. W dniu poprzedzającym dzień głosowania i w dniu głosowania niezbędne jest pełnienie dyżurów przez członków okręgowej komisji wyborczej w celu rozstrzygania spraw związanych z wyborami, np. podjęcia uchwały o skreśleniu kandydata bądź unieważnieniu rejestracji listy, a także rozpatrywania skarg, udzielania pomocy i podejmowania niezbędnych działań w razie zaistnienia nieprzewidzianych sytuacji. Okręgowe komisje rozpatrują te sprawy niezwłocznie i podejmują stosowne uchwały.

Okręgowa komisja wyborcza, dokonując w dniu głosowania skreślenia nazwiska kandydata na posła z zarejestrowanej listy bądź skreślenia nazwiska kandydata na senatora z przyczyn wskazanych w art. 222 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. — Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.), zwanej dalej „Kodeksem wyborczym”, lub unieważniając rejestrację listy kandydatów na posłów z przyczyny wskazanej w art. 222 § 3 Kodeksu wyborczego, sporządza obwieszczenie o dokonanych skreśleniach bądź unieważnieniu rejestracji listy i podaje je do publicznej wiadomości na obszarze właściwego okręgu wyborczego. Treść obwieszczenia komisja okręgowa przekazuje niezwłocznie obwodowym komisjom wyborczym, w celu wywieszenia w lokalu wyborczym informacji o skreśleniu lub unieważnieniu. Wraz z obwieszczeniem należy przekazać komisjom obwodowym informację o sposobie sporządzenia protokołów głosowania. W takiej sytuacji unieważnioną listę lub skreślone nazwisko kandydata pozostawia się w odpowiedniej części protokołu głosowania w obwodzie, czyniąc w miejscu przeznaczonym na wpisanie liczby głosów stosowną adnotację: „unieważniona” lub „skreślony”. Należy także przypomnieć obwodowej komisji wyborczej o zasadach ustalania ważności głosu w takiej sytuacji, wskazanych w wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej dla obwodowych komisji wyborczych (uchwała z dnia 17 sierpnia 2011 r.).

W dniu wyborów nie jest dopuszczalne unieważnienie rejestracji listy kandydatów lub rejestracji kandydata na senatora z powodu rozwiązania komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 101 § 1 i 3 Kodeksu wyborczego.

Niezbędne jest zapewnienie pełnienia dyżurów przez pracowników urzędów gmin w godzinach otwarcia lokali wyborczych, w celu udzielania obwodowym komisjom wyborczym informacji, o których mowa w art. 51 § 2 pkt 2 Kodeksu wyborczego.

2. Powołanie pełnomocników okręgowej komisji wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza, zgodnie z art. 173 Kodeksu wyborczego, powołuje w gminach swoich pełnomocników. Do zadań pełnomocnika należy przyjmowanie protokołów głosowania od obwodowych komisji wyborczych oraz sprawdzenie zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie na listy kandydatów na posłów i na kandydatów na senatora, ustalonych przez obwodowe komisje wyborcze w obwodach nieobjętych wspomaganiami informatycznym. Sprawdzenia dokonuje się zgodnie z warunkami zgodności arytmetycznej wyników głosowania w obwodzie w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi załącznik do niniejszych wytycznych.

W gminach do 20 obwodów może być powołany jeden pełnomocnik, a w gminach, w których utworzono większą liczbę obwodów głosowania — jeden lub więcej pełnomocników; ich liczba powinna być dostosowana do liczby obwodów i warunków komunikacyjnych.

Okręgowa komisja wyborcza powołuje pełnomocników spośród pracowników samorządowych gminy, powiatu lub województwa, pracowników urzędów wojewódzkich bądź spośród innych osób wskazanych przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Powołanie pełnomocników następuje w drodze uchwały.

Siedziby pełnomocników komisja ustala w porozumieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta). Siedziba pełnomocnika powinna znajdować się w rejonowym punkcie odbioru protokołów.

Warunki techniczno-materialne wykonania zadań pełnomocnika zapewnia wójt (burmistrz, prezydent miasta) jako zadanie zlecone gminie (art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego). Wydatki z tym związane pokrywane są ze środków przeznaczonych na przeprowadzenie wyborów.

Niezbędne jest, aby w siedzibie pełnomocnika znajdował się telefon umożliwiający kontakt z obwodowymi komisjami wyborczymi i okręgową komisją wyborczą oraz wykaz wszystkich, objętych właściwością pełnomocnika, obwodowych komisji wyborczych z ich numerami, adresami i numerami telefonów. W wykazie odnotowuje się godziny dostarczenia pełnomocnikowi protokołów głosowania. Pełnomocnikowi zapewnia się także komplet obwieszczeń o skreślonych kandydatach i unieważnionych listach kandydatów, wykaz liczby osób uprawnionych do głosowania według obwodów głosowania, a także druki pokwitowania odbioru przez pełnomocnika doręczonych mu protokołów głosowania w obwodzie: na listy kandydatów na posłów i na kandydatów na senatora.

Pełnomocnik powinien być wyposażony w komputer zapewniony przez urząd gminy, umożliwiający sprawdzenie zgodności arytmetycznej ustalonych wyników głosowania w obwodzie. Służy do tego wyłącz- nie oprogramowanie zaakceptowane przez Państwową Komisję Wyborczą, dostarczone przez Krajowe Biuro Wyborcze.

Osoba powołana przez okręgową komisję wyborczą na pełnomocnika jest wynagradzana za wykonanie zadań na podstawie umowy zlecenia zawieranej z zainteresowanym przez dyrektora właściwej delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

3. Przekazanie protokołów głosowania przez obwodowe komisje wyborcze

Okręgowa komisja wyborcza ustala sposób przyjmowania protokołów głosowania z obwodów i informuje o tych ustaleniach przewodniczących obwodowych komisji wyborczych i pełnomocników, o których mowa w pkt 2.

Protokoły są dostarczane przez przewodniczących obwodowych komisji wyborczych lub ich zastępców do rejonowych punktów odbioru protokołów.

Siedziby rejonowych punktów odbioru protokołów należy lokalizować w urzędach miast i gmin, urzędach dzielnic, a w szczególnych przypadkach — w innych budynkach organów administracji samorządowej. Rejonowy punkt odbioru może być usytuowany w siedzibie okręgowej komisji wyborczej.

W punktach rejonowych protokoły odbierane są w zapieczętowanych kopertach, za pokwitowaniem, przez pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej lub osobę przez niego pisemnie upoważnioną. Odebrane protokoły, bez otwierania kopert, są niezwłocznie dostarczane okręgowej komisji wyborczej. Przy czynnościach przekazywania kopert z protokołami w punktach rejonowych oraz w czasie ich transportu mogą być obecni mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowych komisji wyborczych oraz obserwatorzy międzynarodowi. Konieczne jest zapewnienie dyżuru i łączności z członkami obwodowych komisji wyborczych do czasu stwierdzenia przez okręgową komisję wyborczą, że protokół głosowania został sporządzony prawidłowo, i powiadomienia o tym dyżurującego członka komisji obwodowej.

Pełnomocnik komisji okręgowej odbiera za pokwitowaniem doręczone mu przez obwodową komisję wyborczą zaklejone koperty zawierające protokół głosowania w obwodzie na listy kandydatów na posłów oraz protokół głosowania w obwodzie na kandydatów na senatora. Ponadto pełnomocnik odbiera od obwodowej komisji wyborczej zestawienie, o którym mowa w pkt 35 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r., stanowiących załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 17 sierpnia 2011 r. (M. P. Nr 80, poz. 806 i Nr 83, poz. 852), zwane dalej „zestawieniem liczb osób głosujących na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania i korespondencyjnie”.

W przypadku komisji posiadających obsługę informatyczną pełnomocnikowi doręcza się również nośnik z zapisanymi danymi z protokołów oraz raport ostrzeżeń sporządzony przez system informatyczny (jeżeli został sporządzony).

Komisje, które nie korzystały ze wspomaganie informatycznego, doręczają pełnomocnikowi również podpisane przez wszystkich członków komisji uczestniczących przy ustalaniu wyników głosowania kopie protokołu głosowania w obwodzie na listy kandydatów na posłów oraz protokołu głosowania w obwodzie na kandydatów na senatora. Na podstawie kopii protokołów pełnomocnik komisji okręgowej sprawdza pod względem zgodności arytmetycznej poprawność ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Pełnomocnik w pierwszej kolejności sprawdza, czy kandydaci skreśleni z listy kandydatów zostali w kopii protokołu oznaczeni jako skreśleni.

Pełnomocnik sprawdza następnie szczegółowo arytmetyczną zgodność danych liczbowych w zakresie określonym w załączniku do niniejszych wytycznych.

Pełnomocnik po stwierdzeniu, że dane liczbowe podane w kopii protokołu pod względem ich arytmetycznej zgodności zostały ustalone prawidłowo (system informatyczny nie wykrył błędów), niezwłocznie potwierdza to obwodowej komisji wyborczej ustnie. Fakt ten pełnomocnik odnotowuje na przekazanej mu przez obwodową komisję wyborczą kopii protokołu, czyniąc adnotację o dacie i godzinie wykonanych czynności potwierdzoną swoim podpisem.

W przypadku stwierdzenia błędów pełnomocnik zaznacza niezgodność arytmetyczną danych w kopii protokołu i wraz z właściwą kopertą zawierającą protokół głosowania zwraca je w sposób wcześniej uzgodniony komisji obwodowej do poprawienia.

W przypadku wystąpienia jedynie ostrzeżeń pełnomocnik drukuje raport ostrzeżeń i przekazuje go komisji obwodowej (wraz z kopertami zawierającymi protokoły głosowania) w celu przeanalizowania ich i — w razie stwierdzenia ich zasadności — dokonania korekty danych liczbowych w protokole. Jeżeli komisja, po analizie ostrzeżeń, dojdzie do wniosku, że dane liczbowe są prawidłowe, powinna wpisać swoje sta-

nowisko na wydruku raportu ostrzeżenia. Po otrzymaniu poprawionej kopii protokołu pełnomocnik sprawdza, czy błędy usunięto, i potwierdza poprawność ustalonych wyników.

Po zakończeniu prac wszystkie kopie protokołów otrzymane od obwodowych komisji wyborczych pełnomocnik pakuje i przekazuje jako depozyt właściwemu wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta).

W przypadku komisji obwodowych, które korzystały ze wspomaganie informatycznego, lecz nie miały możliwości transmisji danych liczbowych z protokołów do okręgowej komisji wyborczej, transmisji tej — o ile posiada taką możliwość — dokonuje pełnomocnik, przesyłając dane zawarte na nośniku dostarczonym przez obwodową komisję wyborczą.

4. Przyjmowanie protokołów głosowania przez okręgową komisję wyborczą

Okręgowa komisja wyborcza z chwilą zakończenia głosowania powinna być gotowa do przyjmowania protokołów od obwodowych komisji wyborczych, przekazywanych jej przez pełnomocników, o których mowa w pkt 2.

Przy przekazywaniu okręgowej komisji protokołów głosowania z obwodów mogą być obecne osoby zgłaszające listę (kandydata) oraz osoby pełniące funkcje mężów zaufania przy okręgowej komisji wyborczej (art. 103 § 3 Kodeksu wyborczego), zwane dalej „osobami pełniącymi funkcje męża zaufania”, mężowie zaufania wyznaczeni do obwodowej komisji wyborczej, jeżeli przybyli do siedziby okręgowej komisji, oraz obserwatorzy międzynarodowi. Przy dalszych czynnościach w okręgowej komisji wyborczej mogą uczestniczyć osoby pełniące funkcje męża zaufania, a także obserwatorzy międzynarodowi.

Przyjmując protokoły głosowania, okręgowa komisja wyborcza sprawdza, czy znajdują się one w zabezpieczonych kopertach; odbiór każdego protokołu odnotowuje się w przygotowanym wcześniej wykazie obwodów głosowania, następnie protokół sprawdza się pod względem poprawności jego sporządzenia, zwracając uwagę, czy prawidłowo wpisano numer okręgu i numer obwodu, a także kod terytorialny gminy, czy dane o liczbie uprawnionych do głosowania są identyczne w obu protokołach (Sejm, Senat), czy protokół jest podpisany przez wymaganą liczbę członków komisji (co najmniej przez połowę składu komisji, w tym jej przewodniczącego lub zastępcę) i czy jest opatrzony właściwą pieczęcią. **W razie wniesienia do protokołu zarzutów przez mężów zaufania wyznaczonych do obwodowej komisji wyborczej lub członków komisji należy sprawdzić, czy komisja obwodowa ustosunkowała się do zarzutów.**

5. Zakres stosowania systemu informatycznego

Okręgowa komisja wyborcza dla sprawdzenia poprawności ustalenia wyników głosowania w obwodach oraz ustalenia wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym korzysta ze wspomaganie informatycznego, na zasadach określonych w odrębnej uchwale Państwowej Komisji Wyborczej.

Zespół osób zapewniających wspomaganie informatyczne działa pod nadzorem okręgowej komisji wyborczej.

Zespół ten:

- 1) weryfikuje zgodność danych elektronicznych otrzymanych z obwodowych komisji wyborczych z dostarczonymi protokołami głosowania — przez sprawdzenie symbolu kontrolnego z protokołu głosowania — w przypadku danych podpisanych licencją przewodniczącego komisji obwodowej i przesłanych bezpośrednio przez obwodowe komisje wyborcze lub przez pełnomocnika, o którym mowa w pkt 2, za pośrednictwem publicznej sieci elektronicznego przekazywania danych lub wprowadzonych do systemu informatycznego zgodnie z ppkt 3, podpisanych licencją pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej ds. obsługi informatycznej;
- 2) wprowadza do systemu informatycznego dane elektroniczne podpisane licencją przewodniczącego komisji obwodowej dostarczone na nośnikach wraz z protokołami głosowania oraz sprawdza zgodność tych danych z dostarczonymi protokołami głosowania przy pomocy symbolu kontrolnego z protokołu głosowania — w przypadku obwodowych komisji wyborczych objętych obsługą informatyczną, które nie posiadały dostępu do sieci elektronicznego przesyłania danych bądź gdy niemożliwe było przesłanie danych przez komisję lub pełnomocnika, o którym mowa w pkt 2;
- 3) wprowadza do systemu dane z protokołów głosowania i sprawdza zgodność arytmetyczną wyników głosowania w obwodzie — w przypadku obwodowych komisji wyborczych nieobjętych obsługą informatyczną.

Ostateczna weryfikacja wprowadzonych wyników głosowania z obwodów, o których mowa w ppkt 1 i 2, następuje na podstawie protokołu głosowania w obwodzie przyjętego przez okręgową komisję wyborczą. Weryfikacja ta polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego symbolu kontrolnego z przyjętego protokołu głosowania, dla potwierdzenia zgodności z wcześniej zarejestrowanymi wynikami głosowania w obwodzie.

W przypadku, o którym mowa w ppkt 3, dane z protokołów głosowania wprowadza do systemu informatycznego dwukrotnie operator — członek zespołu informatycznego wspomaganie okręgowej komisji wyborczej. W przypadku wystąpienia błędów nie jest możliwe zapisanie danych w systemie. W przypadku wystąpienia ostrzeżeń — okręgowa komisja wyborcza podejmuje decyzję o zatwierdzeniu protokołu lub wycofaniu go w celu ustalenia poprawnych wyników głosowania przez komisję obwodową.

W przypadku niestwierdzenia błędów bądź po ich skorygowaniu przez obwodową komisję wyborczą dane są zapisywane w systemie. Operator drukuje wtedy wójtownik protokołu zawierający kod kreskowy i symbol kontrolny, który będzie podstawą weryfikacji. Dodatkowo potwierdza się podpisem zgodność wydrukowanego protokołu z protokołem obwodowej komisji wyborczej.

Po zatwierdzeniu danych elektronicznych do protokołu dołącza się podpisany raport ostrzeżeń (jeśli wystąpiły) i podpisany wydruk wtórnika protokołu. Wtórnik podpisuje osoba upoważniona przez komisję.

Każdy protokół głosowania w obwodzie, po potwierdzeniu w systemie informatycznym, jest przez pełnomocnika ds. obsługi informatycznej zwracany okręgowej komisji wraz z potwierdzeniem jego zgodności arytmetycznej, zgodnie z warunkami określonymi w załączniku do niniejszych wytycznych. Jeżeli protokół nie ma innych wad, okręgowa komisja zawiadamia obwodową komisję o przyjęciu protokołu. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w protokole okręgowa komisja wskazuje je na piśmie i ustala sposób ich usunięcia, informując o tym niezwłocznie właściwą komisję obwodową. Usunięcie nieprawidłowości może polegać w szczególności na: sporządzeniu nowego protokołu głosowania w obwodzie, naniesieniu na już sporządzony protokół poprawek i ich parafowaniu przez członków obwodowej komisji wyborczej oraz opatrzeniu pieczęcią komisji, uzupełnieniu danych w protokole (np. podpisów członków komisji obwodowych). Powyższe odnosi się również do czynności wykonywanych przez komisję obwodową w wyniku działań pełnomocnika okręgowej komisji wyborczej, o którym mowa w pkt 2.

Na żądanie osób pełniących funkcje męża zaufania oraz obserwatorów międzynarodowych okręgowa komisja wyborcza może zlecić wykonanie wydruków kontrolnych z kilku wskazanych przez nich obwodów głosowania w celu porównania danych z protokołami. Mogą oni otrzymać kopie wydruków sprawdzonych w ten sposób protokołów. Ograniczenie liczby protokołów porównywanych z wydrukami jest podyktowane wyłącznie względami organizacyjnymi; o wprowadzeniu określonych ograniczeń decyduje komisja okręgowa.

6. Sporządzenie protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu oraz protokołu wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w wyborach do Senatu

Po zarejestrowaniu w systemie informatycznym danych ze wszystkich protokołów głosowania sporządza się — dla wyborów do Sejmu i dla każdego z okręgów wyborczych w wyborach do Senatu, dla których właściwa jest dana komisja okręgowa — wydruk zestawienia wyników głosowania w okręgu wyborczym. W wydruku zawarte są wszystkie dane liczbowe potrzebne do sporządzenia protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym.

Okręgowa komisja wyborcza może sprawdzić dane zawarte w wydruku z wyczeniami dokonanymi inną metodą; jeżeli dane z wyczeń dokonywanych w różny sposób nie są identyczne, należy wyjaśnić i usunąć przyczynę rozbieżności.

W przypadku konieczności losowania kandydata, który otrzymuje mandat senatora (art. 273 § 2 Kodeksu wyborczego), przeprowadza się je w obecności członków okręgowej komisji wyborczej w następujący sposób: przewodniczący komisji wyznacza termin i miejsce losowania, powiadamiając o tym pełnomocników wyborczych komitetów wyborczych, które

zgłosiły losowanych kandydatów, lub osoby przez nich upoważnione. Do urny (pojemnika) wkłada się identyczne nieprzezroczyste pojemniki lub koperty zawierające kartki z nazwiskiem i imieniem uprawnionego kandydata; wskazana przez przewodniczącego osoba wylosowuje kartkę i odczytuje nazwisko i imię wylosowanego kandydata, okazując treść kartki obecnym. Przebieg i wyniki losowania odnotowuje się w protokole wyników głosowania i wyników wyborów.

Następnie okręgowa komisja wyborcza sporządza, w dwóch egzemplarzach:

- 1) protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu (art. 230 § 1 Kodeksu wyborczego) oraz
- 2) protokół wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w wyborach do Senatu (art. 272 § 1 Kodeksu wyborczego), odrębnie dla każdego okręgu wyborczego, dla którego właściwa jest dana komisja okręgowa.

Osoby pełniące funkcje mężów zaufania mogą wnieść zarzuty do protokołów. Okręgowa komisja ustosunkowuje się do nich w odpowiedniej rubryce protokołu albo w dołączonym do protokołu odrębnym dokumencie.

7. Przekazanie do Państwowej Komisji Wyborczej protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu oraz protokołów wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w wyborach do Senatu

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po sporządzeniu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu przekazuje do Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych:

- 1) dokument elektroniczny zawierający obraz protokołu podpisanego przez wszystkich członków komisji okręgowej uczestniczących przy jego sporządzeniu,
- 2) plik tekstowy (xml) zawierający dane z protokołu, podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym przez przewodniczącego komisji okręgowej lub sekretarza komisji okręgowej (art. 230 § 6 Kodeksu wyborczego).

Następnie okręgowa komisja wyborcza przekazuje do Państwowej Komisji Wyborczej, w analogiczny sposób, protokoły wyników głosowania i wyników wyborów w okręgu wyborczym w wyborach do Senatu.

W przypadku awarii uniemożliwiającej przekazanie protokołów we wskazany wyżej sposób, okręgowa komisja wyborcza przekazuje protokoły faksem, a niezwłocznie po usunięciu awarii dokonuje transmisji za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych.

Przy czynnościach przekazywania protokołów mogą być obecne osoby pełniące funkcje mężów zaufania oraz obserwatorzy międzynarodowi.

8. Podział mandatów pomiędzy uprawnione listy kandydatów na posłów

Po otrzymaniu (drogą elektroniczną) wstępnej informacji z Państwowej Komisji Wyborczej, które listy kandydatów spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów, okręgowa komisja dokonuje wstępnych ustaleń podziału mandatów (sporządza wstępny wydruk zestawienia wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy) oraz oczekuje na zawiadomienie z Państwowej Komisji Wyborczej, o którym mowa w art. 231 § 2 Kodeksu wyborczego; zawiadomienie jest przesyłane do okręgowej komisji wyborczej faksem.

Po otrzymaniu z Państwowej Komisji Wyborczej zawiadomienia, o którym wyżej mowa, okręgowa komisja wyborcza dokonuje w sposób określony w art. 232 Kodeksu wyborczego podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy, sporządzając w 2 egzemplarzach zestawienie wyników głosowania i podziału mandatów. Przy tych czynnościach komisja korzysta ze wspomagania systemu informatycznego. Okręgowa komisja wyborcza sporządza zestawienie dotyczące podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów zgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 3 do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 11 lipca 2011 r. w sprawie wzorów protokołów głosowania i protokołów z wyborów stosowanych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 69, poz. 682 i Nr 84, poz. 878). Zestawienie to stanowi załącznik do protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym.

9. Sporządzenie protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym oraz przekazanie go Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza, uwzględniając liczbę mandatów przypadających poszczególnym listom, ustala w sposób określony w art. 233 Kodeksu wyborczego, którzy kandydaci uzyskali mandaty w okręgu wyborczym.

W przypadku konieczności losowania kandydata, który otrzymuje mandat posła (art. 233 § 2 Kodeksu wyborczego) przeprowadza się je, stosując odpowiednio zasady określone w pkt 6 dotyczące losowania kandydata, który otrzymuje mandat senatora. Przebieg i wyniki losowania odnotowuje się w protokole wyborów posłów.

Po ustaleniu, którzy kandydaci uzyskali w okręgu wyborczym mandaty z uprawnionych list, komisja sporządza w 2 egzemplarzach protokół wyborów posłów w okręgu wyborczym. Przy ustalaniu wyników wyborów i sporządzaniu protokołu mogą być obecne osoby pełniące funkcje mężów zaufania oraz obserwatorzy międzynarodowi.

Osobom pełniącym funkcje mężów zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

Niezwłocznie po sporządzeniu protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym okręgowa komisja wyborcza przekazuje go do Państwowej Komisji Wyborczej, w sposób określony w pkt 7.

Przy czynnościach przekazywania protokołu mogą być obecne osoby pełniące funkcje mężów zaufania oraz obserwatorzy międzynarodowi.

10. Podanie do publicznej wiadomości wyników głosowania i wyborów oraz przekazanie protokołów Państwowej Komisji Wyborczej

Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie podaje do publicznej wiadomości wyniki głosowania i wyniki wyborów w okręgu wyborczym do Sejmu i właściwych okręgach wyborczych do Senatu (art. 235 i 274 Kodeksu wyborczego), wywieszając kopie protokołów.

Okręgowa komisja wyborcza przekazuje niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej po jednym egzemplarzu protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym, protokołu wyborów posłów w okręgu wyborczym wraz z zestawieniem wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów i protokołu wyników głosowania i wyników w okręgu wyborczym do Senatu. **Wraz z protokołami przekazuje się wykaz zarzutów wniesionych do protokołów oraz stanowisko zajęte przez komisję wobec tych zarzutów.** Z protokołami przekazywane są także nośniki informatyczne z zarejestrowanymi dokumentami, o których mowa w pkt 7, oraz arkuszem kalkulacyjnym zawierającym dane z wynikami głosowania z obwodów znajdujących się na obszarze właściwości komisji okręgowej. Dane na nośniku potwierdza przewodniczący komisji okręgowej.

Ponadto okręgowa komisja wyborcza przekazuje Państwowej Komisji Wyborczej zbiorcze zestawienie zawierające sumę liczb zawartych w zestawieniach liczb osób głosujących na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania i korespondencyjnie.

Przekazywane dokumenty są dostarczane w kopertach zaklejonych i opieczętowanych na wszystkich złączach; doręcza je Państwowej Komisji Wyborczej przewodniczący okręgowej komisji wyborczej bądź osoba pisemnie przez niego upoważniona.

Pozostałe dokumenty z wyborów okręgowa komisja wyborcza przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.

Załącznik do Wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników okręgowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r.

WARUNKI ZGODNOŚCI ARYTMETYCZNEJ WYNIKÓW GŁOSOWANIA W OBWODZIE W WYBORACH DO SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I DO SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I. Wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

1. Wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich niespełnienie dowodzi błędnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub wadliwego sporządzenia protokołu głosowania:

- 1) wszystkie dane liczbowe o wynikach głosowania są liczbami całkowitymi nieujemnymi;
- 2) liczba kart do głosowania wydanych wyborcom nie może być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania (wpisanych do spisu wyborców według stanu w chwili zakończenia głosowania);
- 3) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika nie może być większa od liczby kart do głosowania wydanych wyborcom; w przypadku obwodów głosowania innych niż stałe utworzone w kraju liczba ta musi wynosić 0;
- 4) liczba wysłanych pakietów wyborczych nie może być większa od liczby kart do głosowania wydanych wyborcom; w przypadku obwodowych komisji wyborczych niewyznaczonych dla głosowania korespondencyjnego liczba ta musi wynosić 0;
- 5) liczba kart do głosowania wyjętych z urny musi być równa sumie liczby kart nieważnych i liczby kart ważnych;
- 6) liczba kart ważnych wyjętych z urny musi być równa sumie liczby głosów nieważnych z ważnych kart do głosowania i liczby głosów ważnych z ważnych kart do głosowania wyjętych z urny;
- 7) liczba głosów ważnych z ważnych kart do głosowania musi być równa sumie liczb głosów ważnych łącznie oddanych na wszystkie listy kandydatów;
- 8) jeżeli na liście nie ma kandydatów skreślonych po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę musi być równa sumie liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
- 9) jeżeli na liście jest co najmniej jeden kandydat skreślony po wydrukowaniu kart do głosowania, liczba głosów ważnych oddanych na listę nie może być mniejsza od sumy liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy;
- 10) przy nazwiskach kandydatów skreślonych nie może być wpisana żadna liczba;

11) listy, których rejestrację unieważniono, nie otrzymują głosów ważnych; są oznaczone w protokole jako unieważnione;

12) liczba w rubryce „Razem” głosów oddanych na kandydatów z listy kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z tej listy.

2. Wymienione niżej warunki powinny być także spełnione, jednak w wyjątkowych okolicznościach możliwe jest ich niespełnienie. W takiej sytuacji obwodowa komisja wyborcza powinna dołączyć do protokołu wydrukowany raport ostrzeżeń podpisany przez wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej uczestniczące w ustalaniu wyników głosowania:

- 1) liczba kart do głosowania otrzymanych przez komisję powinna być równa sumie liczby kart niewykorzystanych oraz liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 2) liczba kart wyjętych z urny powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 3) liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania;
- 4) liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania nie powinna być większa od liczby wysłanych pakietów wyborczych; w przypadku obwodowych komisji wyborczych niewyznaczonych dla głosowania korespondencyjnego liczba ta musi wynosić 0;
- 5) liczba kart ważnych wyjętych z urny nie powinna być większa od liczby wyborców uprawnionych do głosowania.

II. Wybory do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

1. W przypadku głosowania na więcej niż jednego kandydata na senatora wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich niespełnienie dowodzi błędnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub wadliwego sporządzenia protokołu wyników głosowania:

- 1) muszą być spełnione warunki określone w pkt I.1 ppkt 1—6 i ppkt 10;
- 2) suma liczb głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów musi być równa liczbie głosów ważnych;

- 3) liczba głosów ważnych oddanych na kandydata nie może być większa niż liczba głosów ważnych ogółem;
- 4) liczba głosów „Razem” oddanych na wszystkich kandydatów musi być równa sumie liczb głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.

2. W przypadku głosowania na jednego kandydata na senatora wymienione niżej warunki muszą być bezwzględnie spełnione; ich niespełnienie dowodzi błędnego ustalenia wyników głosowania w obwodzie lub wadliwego sporządzenia protokołu wyników głosowania:

- 1) muszą być spełnione warunki określone w pkt I.1 ppkt 1—6;
- 2) suma liczby głosów ważnych oddanych na kandydata i liczby głosów ważnych oddanych przeciwko wyborowi kandydata musi być równa liczbie głosów ważnych;
- 3) liczba głosów ważnych oddanych na kandydata nie może być większa niż liczba głosów ważnych ogółem;
- 4) liczba głosów ważnych oddanych przeciwko wyborowi kandydata nie może być większa niż liczba głosów ważnych ogółem.

3. Powinny być spełnione warunki określone w pkt I.2.

III. Zgodność danych

1. Liczba wyborców uprawnionych do głosowania w danym obwodzie w wyborach do Sejmu musi być równa liczbie wyborców uprawnionych do głosowania w wyborach do Senatu.

2. Powinny być spełnione następujące warunki (aczkolwiek może się zdarzyć, że będą one niespełnione):

- 1) liczba wyborców, którym w danym obwodzie głosowania wydano karty do głosowania w wyborach do Sejmu, powinna być równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania w wyborach do Senatu;
- 2) liczba wyborców głosujących przez pełnomocnika w wyborach do Sejmu powinna być równa liczbie wyborców głosujących przez pełnomocnika w wyborach do Senatu;
- 3) liczba wysłanych pakietów wyborczych w wyborach do Sejmu powinna być równa liczbie wysłanych pakietów wyborczych w wyborach do Senatu;
- 4) liczba kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania w wyborach do Sejmu powinna być równa liczbie kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania w wyborach do Senatu.